

Nr 194.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående kapitalökning för lånefonden för torvindustriens understödjande; given Stockholms slott den 7 april 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen *dels* att såsom kapitalökning för lånefonden för torvindustriens understödjande för år 1917 anvisa ett belopp av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må i mån av behov låta av tillgängliga medel utanordna beloppet redan innevarande år; *dels ock*, vid bifall härtill, med 600,000 kronor höja de lånemedel för produktiva ändamål, som upptagas bland inkomsterna i 1917 års riksstat.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
7 april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Lånefonden för torvindustriens understödjande bildades enligt beslut av 1902 års riksdag, som bemyndigade riksgäldskontoret att för ändamålet tillhandahålla högst 1,500,000 kronor. Vid 1907 års riksdag ökades fonden med 2,000,000 kronor. Genom räntevinster under den första tiden har fondens kapital ökats, så att densamma nu uppgår till 3,584,682 kronor 5 öre. Angående fondens användning gäller kungörelsen den 21 november 1902.

Under flera år var utlåningen från fonden stor, beroende på att nya fabriker, isynnerhet för tillverkning av torvströ, anlades med understöd från densamma. Småningom skedde dock häri en ändring. Ut-

låningen minskades, lånen amorterades eller återbetalades och fonden fick en ganska stor odisponerad kontant behållning.

Med förmälan att denna behållning kunde beräknas till omkring 1,000,000 kronor, anförde chefen för finansdepartementet till det vid statsverkspropositionen till 1915 års riksdag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden i fråga om inkomstberäkningen för år 1916, att denna behållning syntes utan någon som helst risk för fondens förmåga att tillgodose de med densamma avsedda ändamål till mycket stor del kunna tagas i anspråk för statsregleringen. Vid sådant förhållande och då en överföring från berörda fond till 1916 års riksstats inkomstsida av ett belopp å 600,000 kronor skulle jämnt förslå till täckande av alla sådana på jordbruksdepartementets föredragning beroende utgifter, vilka eljest skulle föranleda behov av lånemedel, hade det syntts honom önskligt, att en dylik kapitalöverflyttning komme till stånd. I överensstämmelse härmed upptogs i förslaget till riksstat bland inkomster ett belopp av 600,000 kronor såsom från torvindustrilånefonden i anspråk tagen, av lånemedel uppkommen kapitaltillgång. Detta godkändes av riksdagen enligt skrivelsen nr 225 angående statsregleringen för år 1916.

I skrivelse den 13 januari 1916 hava nu kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen gjort framställning angående beredande av ytterligare tillgångar åt torvindustrilånefonden.

Häröver har statskontoret den 17 mars 1916 avgivit infortrat utlåtande.

Vid kommerskollegiets och lantbruksstyrelsens förenämnda skrivelse har fogats en från statskontoret avgiven uppgift, utvisande, att den kontanta behållningen å nämnda fond vid 1915 års slut beräknats till något över 1,200,000 kronor.

I förenämnda skrivelse hava kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen erinrat om en av ämbetsverken samma dag gjord hemställan om beviljande av lån å 500,000 kronor från ifrågakomna fond för utförande av torvpulveranläggning å Vakö myr i Loshults och Virestads socknar av Kristianstads och Kronobergs län. Ämbetsverken hava vidare anført, att, då fonden för innevarande år komme att minskas med 600,000 kronor, samt beräknas kunde, att fonden genom under året inbetalda amorteringar komme att tillföras omkring 150,000 kronor, vid bifall till nyssnämnda framställning om lån ur torvlånefonden allenast ett belopp av omkring 250,000 kronor skulle finnas tillgängligt för vidare utlåning under innevarande år. Då ämbetsverken ansåge sig kunna antaga, att framställningar om ytterligare lån från

fonden skulle under året inkomma till belopp, vida överstigande sistnämnda summa, samt det, med hänsyn särskilt till inom landet nu rådande brist å bränsle, syntes önskligt, att medel komme att tillföras fonden, så att densamma kunde motsvara lånebehovet, hava ämbetsverken hemställt om åtgärder för att fonden måtte under innevarande år utöver nuvarande behållning jämte motsedda amorteringar erhålla tillgångar, motsvarande det från fonden enligt vad ovan framhållits för andra ändamål i anspråk tagna beloppet 600,000 kronor.

Genom beslut den 10 mars 1916 har Kungl. Maj:t för utförande av omförmälda anläggning å Vakö myr beviljat envoyén H. L. F. Lagercrantz, bankdirektören A. Hallin, direktören C. Hellström, trafikchefen G. G. Andersson och maskiningenjören Hj. von Porat en låneförsträckning å 500,000 kronor från ifrågakomna fond.

Med hänsyn till vad kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen sålunda anfört har statskontoret i sitt utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för avsättning till torvindustrilånefonden i riksstaten för år 1917 upptaga ett belopp av 600,000 kronor att utgå av lånemedel eller, därest statsregleringen sådant medgäve, av andra tillgångar, med rätt för Kungl. Maj:t att i mån av behov disponera ifrågavarande belopp redan innevarande år.

Departements-
chefen.

Det behov, som under senaste tid visat sig, att kunna i ökad omfattning använda torv såsom bränsle kan otvivelaktigt väntas medföra anspråk på lån från fonden för torvindustriens understödjande till högre belopp än vad med fonden för närvarande kan tillgodoses. Utöver ovanberörda lån å 500,000 kronor hava ansökningar om dylika lån till rätt stora belopp redan inkommit. Förhållandena hava alltså utvecklats sig på ett sätt, som jag icke ansåg mig hava anledning antaga varken för lidet år, då jag tillstyrkte ovanberörda överflyttning av medel från torvlånefonden, eller i januari i år vid framläggandet av de till jordbruksdepartementet hörande lånefondernas behov för år 1917. Då emellertid denna utveckling ur flera synpunkter är synnerligen glädjande och i avsevärd mån bör kunna bidra till det tillgodogörande av vårt lands brännortortvillgångar, vilket för närvarande är föremål för så livligt intresse från statsmakternas sida, anser jag nu åtgärder böra vidtagas för att befrämja densamma. Ehuru väl enligt mig numera tillhandakommen upplysning de under innevarande år till fonden inflytande amorteringar kunna beräknas till 200,000 kronor eller 50,000 kronor mer än kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen antagit, anser jag därför en ökning av

fondens tillgångar med det belopp, som enligt vid sistlidna riksdag fattat beslut frångick fonden, eller 600,000 kronor, vara särdeles önskvärd för att kunna möta den närmaste tidens utlåningsbehov. Det är även önskligt, att Kungl. Maj:t må äga att, om så skulle visa sig erforderligt, redan under innevarande år disponera detta tillökningsbelopp. Chefen för finansdepartementet har erinrat, att om ifrågavarande belopp icke i riksstaten för år 1916 tagits i anspråk, lånesumman å samma riksstat måst ökas med motsvarande belopp. Vid sådant förhållande anser chefen för finansdepartementet lämpligt, att ifrågavarande 600,000 kronor, vilka icke torde kunna utgå av för närvarande disponibla tillgångar eller från de inkomstmedel, som upptagits i den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, utgå av lånemedel, i följd varav motsvarande ökning av det under rubriken »lånemedel för produktiva ändamål» upptagna belopp i årets statsverksproposition bliver nödvändig.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att såsom kapitalökning för lånefonden för torvindustriens understödjande för år 1917 anvisa ett belopp av 600,000 kronor, att utgå av lånemedel, ävensom medgiva, att Kungl. Maj:t må i mån av behov låta av tillgängliga medel utanordna beloppet redan innevarande år;

dels ock, vid bifall härtill, med 600,000 kronor höja de lånemedel för produktiva ändamål, som upptagas bland inkomsterna i 1917 års riksstat.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle med den lydelse bil. . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Rohrtlieb.